

<p>درس نهم</p>	<p>باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان تهران</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (1) پایه دهم (انسانی) سال تحصیلی 1399-1400 طراح : نسرين نصيريان</p>
-----------------------	--	--

عنوان / موضوع : آهنگ سفر (لوازم دستیابی به هدف خلقت)

اهداف یادگیری : هدف کلی: آشنایی دانش آموزان با اقدامات شایسته برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی

اهداف رفتاری: از دانش آموز انتظار می رود در پایان این درس بتواند:

- 1- اقدامات شایسته برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و ثابت قدم ماندن در این راه را بداند.
- 2- دو پیشنهاد درباره عهد با خدا را بشناسد.
- 3- معنی و مفهوم تدبر درس را بشناسد و درک کند.
- 4- با مراقبت و معنی و مفهوم آن آشنا شود..
- 5- با محاسبه و ارزیابی اعمال آشنا شده و ضمن یاد گیری معنی و مفهوم این عمل، آن را در زندگی به کار گیرد.
- 6- با اسوه های دین آشنا شده ، نسبت به شیوه زندگی و رفتار آن بزرگواران معرفت کسب نماید و سبک زندگی خود را بر مبنای رفتار آنان تنظیم کند.

چکیده :

■ اقدامات شایسته برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و ثابت قدم ماندن در این راه:

- 1- تصمیم و عزم برای حرکت 2- عهد بستن با خدا 3- مراقبت 4- محاسبه و ارزیابی

■ تصمیم و عزم برای حرکت: اراده بر انجام کارها و انتخابها

■ عهد بستن با خدا : انجام واجبات الهی و خشنودی خدا و اجتناب از محرّمات (دورکننده ها از هدف)

■ مراقبت: باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد، رضایت خدا را در پی دارد .

شکستن پیمان ← شرمندگی در مقابل خدا - عهد بسته شده مانند نوزاد : نیازمند به مراقبت برای آسیب ندیدن با

عهدشکنی

حدیث امام علی (ع) : گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.

- محاسبه و ارزیابی: میزان موفقیت و وفاداری به عهد ، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.
- پیامبر و اهل بیت ایشان، برترین اسوه‌ها: برای حرکت در مسیر هدف، وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده‌اند، بسیار ضروری است.

توضیح درس:

- اقدامات شایسته برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و ثابت قدم ماندن در این راه:

- تصمیم و عزم برای حرکت:

اراده بر انجام کارها و انتخاب‌ها
آثار عزم قوی: سهولت رسیدن به هدف ، استواری بر هدف ، شکیبایی و تحمل سختی‌ها ، انجام کارهای بزرگ ،
نسپردن سرنوشت به دست حوادث، قدم گذاشتن در مسیر هدف با قدرت .
آثار عزم ضعیف : تاب نیاوردن در برابر تندباد حوادث ، عقب نشینی در مواجهه با مشکلات راه .
آیه: واصبر علی ما اصابک ان ذلک من عزم الامور : بر آنچه (در این مسیر) به تو می رسد صبر کن که این از عزم و اراده در کارهاست.
حدیث امام کاظم (ع): خدايا: می دانم که بهترین توشه مسافر کوی تو عزم و اراده‌ای است که با آن خواستار تو شده باشد.

- عهد بستن با خدا :

عهدگزاران با خدا:

راه رستگاری را که قرب الهی است شناخته و خواستار قدم‌گزاری در آنند.
+ موضوع عهد : انجام واجبات الهی و خشنودی خدا + اجتناب از محرّمات (دورکننده‌ها از هدف)
+ رضایت خدا = گام برداشتن انسان در مسیر سعادت + ناخشنودی خدا: ظلم انسان به خود + قدم گذاشتن در مسر نادرست
+ پیشنهادات برای عهد با خدا :

- 1- انتخاب بهترین زمان‌ها برای عهد : بعد از نماز - شب‌های قدر - شب یا روز جمعه
- 2- تکرار عهد در زمان‌های معین مانند : آخر هفته - آخرین ماه یا شب قدر هر سال ← برای استحکام بیشتر + به فراموشی نسپردن

● مراقبت

باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد، رضایت خدا را در پی دارد و شکستن پیمان، شرمندگی در مقابل او را به دنبال می آورد؛ عهدی که ابتدا بسته می شود، مانند نوزادی است که باید از او «مراقبت» تا با عهدشکنی، آسیب نبیند.

● محاسبه و ارزیابی

بعد از مراقبت، نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.

اهداف محاسبه :

1- میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید.

2- عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.

● بهترین زمان محاسبه و ارزیابی:

بهتر است هر شب کارهای روز خود را ارزیابی کنیم و در پایان هفته نیز به حساب آن هفته،

رسیدگی کنیم. همچنین، سالی یک بار برنامه سال خود را مرور کنیم؛ یکی از بهترین زمان های محاسبه سالانه، شب های قدر ماه مبارک رمضان است تا بتوانیم براساس آن، تصمیم های بهتری برای آینده بگیریم.

● پیامبر(ص) و اهل بیت ایشان(ع)، برترین اسوه ها:

برای حرکت در مسیر هدف، وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده اند، بسیار ضروری است.

زیرا وجود این الگوها:

- اولاً به ما ثابت می کند که این راه موفقیت آمیز است. - ثانیاً می توان از تجربه آنان استفاده نمود و مانند آنان عمل کرد.

- از همه مهم تر اینکه می توان از آنان کمک گرفت و با دنباله روی از آنان سریع تر به هدف رسید.

● تقسیم اوقات رسول خدا (ص) در منزل:

رسول خدا (ص) اوقات خود را سه قسمت می کرد:

قسمتی برای عبادت - قسمتی برای اهل خانه - قسمتی برای رسیدگی به کارهای شخصی.

سپس آن قسمتی را که به خود اختصاص داده بود، میان خود و مردم تقسیم می کرد و مردم را به حضور می پذیرفت و به کارهایشان رسیدگی می کرد.

● امیرمؤمنان علی(ع): آگاه باشید برای هر پیروی کننده‌ای، امام و پیشوایی است که باید از او تبعیت کند و از علم او کسب نور کند. هشیار باش امام شما از دنیایش به دو لباس کهنه و از خوراکش به دو قرص نان کفایت کرده است اما شما قطعاً توانایی این قناعت را ندارید: ولی با پرهیزکاری و کوشش [در راه خدا] و عفت و درستکاری مرا یاری کنید. (یاری ماموم به امام)

تصاویر:

برای رسیدن به هدف بزرگ و برتر(قرب الهی)، لازم است برنامه ریزی کنیم تا قدم در راهی بگذاریم که سرانجامی این گونه زیبا داشته باشد و در راهی قرار نگیریم که خود را گرفتار آتش دوزخ کرده باشیم.

آیات و روایات:

■ وَ اصْبِرْ عَلٰی مَا اَصَابَكَ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْر: بر آنچه (در این مسیر) به تو می رسد صبر کن که این از عزم و اراده در کارهاست.

پیام: توصیه خداوند به انسان ها برای اینکه عزم و اراده قوی داشته باشند و در کارها و بر سختی ها صبر کنند.

■ و هرکس که نسبت به عهدی که با خدا بسته وفا کند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد.
سوره فتح، آیه ۱۰

■ کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می فروشند آنها بهره ای در آخرت نخواهند داشت؛ و خداوند با آنها سخن نمی گوید و به آنان در قیامت نمی نگرد و آنها را(از گناه) پاک نمی سازد و عذاب دردناکی برای آنهاست.
سوره آل عمران، آیه ۷۷

■ به پیمانی که با من بسته اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم.
سوره بقره، آیه ۴۰

الف) آنان که در زندگی پیمان های خود با خدا را می شکنند به چه عاقبتی دچار می شوند؟

- 1- بهره ای در آخرت نخواهند 2- خداوند با آنها سخن نمی گوید 3- خداوند آنها را (از گناه) پاک نمی سازد.
- 4- عذاب دردناکی برای آنهاست.

ب) عمل به عهد و پیمان های خود با خدا، چه ثمراتی دارد؟

۱- دریافت پاداش عظیم ۲- وفاداری خداوند به تمام وعده های خود

■ حدیث امام علی (ع): [زیرک ترین انسان کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.

■ مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَقَفَّ عَلَى غُيُوبِهِ ، وَ أَحَاطَ بِذُنُوبِهِ ، وَ اسْتَقَالَ الذُّنُوبَ ، وَ أَصْلَحَ الْغُيُوبَ

پیام: محاسبه نفس ← 1) آگاهی بر لغزش ها و گناهان 2) احاطه بر گناهان 3) ترک گناهان 4) اصلاح عیبها و ایرادات

■ ثمره المحاسبه صلاح النفس: ثمره محاسبه (نفس)، اصلاح نفس است.

■ من حاسبه نفسه سعد: محاسبه باعث سعادت و رستگاری می شود.

پاسخ سؤالات اندیشه و تحقیق:

1- برای ثابت قدم ماندن در مسیر قرب به خداوند چه اقداماتی لازم است؟

1- تصمیم و عزم برای حرکت 2- عهد بستن با خدا 3- مراقبت 4- محاسبه و ارزیابی

2- مقصود از اینکه رسول خدا برای مسلمانان اسوه است، چیست؟

اسوه قرار دادن ایشان به این معنا نیست که ما عین او باشیم و در همان حد عمل کنیم، بلکه بدین معناست که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک تر کنیم.

سوالات امتحانی:

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را با (ص / غ) مشخص کنید:

1- چون هدف از خلقت انسان رسیدن به مقام قرب خداوند است پس در حقیقت، او مسیر و هدف اصلی زندگی ماست.

- 2- هر قدر عزم قوی تر باشد، رسیدن به هدف آسان تر است.
- 3- آنان که عزم ضعیفی دارند، در برابر تندباد حوادث، تاب نمی آورند.
- 4- آنان که عزم قوی دارند، سرنوشت را به دست حوادث نمی سپارند و با قدرت به سوی هدف قدم برمی دارند.
- 5- عهدی که ابتدا بسته می شود، مانند کودکی است که باید مورد محاسبه قرار گیرد تا با عهدشکنی، آسیب نبیند.
- 6- عهدی که ابتدا بسته می شود، مانند نوزادی است که باید از او مراقبت شود تا با عهدشکنی، آسیب نبیند.
- 7- بعد از مراقبت، نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.
- 8- برای حرکت در مسیر هدف، وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده اند، الزامی نیست.
- 9- اسوه بودن ائمه(ع) مربوط به اموری که به طور طبیعی و با تحولات صنعتی تغییر می کنند، نیز می باشد.
- 10- اسوه قرار دادن ائمه(ع) به این معنا است که ما باید عین آنها باشیم و در همان حد آنها عمل کنیم.
- 11- اسوه قرار دادن ائمه(ع) به این معنا است که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک تر کنیم.
- ب) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید:
- 12- عزم به معنای اراده و بر انجام کاری است.
- 13- هر قدر عزم قوی تر باشد، رسیدن به ... آسان تر است.
- 14- بعد از مراقبت، نوبت است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.
- 15- و ایشان، برترین اسوه ها هستند.
- 16- هدف از خلقت انسان رسیدن به مقام است .
- 17- سرنوشت ابدی انسان ها براساس ... آنان در دنیا تعیین می شود.
- چ) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

18- برای گام گذاشتن در مسیر قرب الهی و همچنین برای ثابت قدم ماندن در این راه، شایسته است چه اقداماتی را انجام دهیم؟

19- آثار عزم قوی را بنویسید.

20- انسان در چه اموری با خدا عهد می بندد؟

21- زیرک ترین انسان از نظر امیرالمؤمنین علی (ع) کیست؟

22- رسول خدا(ص) در منزل، اوقات خود را به چند دسته تقسیم می کرد؟ آن را بنویسید.

(د) به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید:

23- تفاوت انسان های دارای عزم و فاقد عزم را بنویسید.

24- دو پیشنهاد درباره عهد با خدا را بنویسید.

25- چرا باید از عهد و عزم خود «مراقبت» کنیم؟

26- محاسبه و ارزیابی چیست و با چه هدفی صورت می گیرد؟

27- بعد از محاسبه اگر معلوم شود که در انجام عهد خود موفق بوده ایم یا سستی ورزیده ایم ، چه باید بکنیم؟

28- چگونه می شود انسان های بزرگی را که حدود 1400 سال قبل زندگی کرده اند، اسوه قرار داد؟

29- پیامبر(ص) یک انسان معصوم است؛ چگونه می توان ایشان را اسوه قرار داد و مثل او عمل کرد؟

پاسخنامه سؤالات:

الف) درستی یا نادرستی عبارات :

1- صحیح	2- صحیح	3- صحیح	4- صحیح	5-
غلط				
6- صحیح	7- صحیح	8- غلط	9- غلط	10-
غلط	11- صحیح			

ب) تکمیل جملات با کلمات مناسب:

12- تصمیم	13- هدف	14- محاسبه

15- پیامبر(ص) - اهل بیت ایشان(ع)

16- قرب

17- اعمال

ج- پاسخ سوالات جواب کوتاه:

18- 1) تصمیم و عزم برای حرکت (2) عهد بستن با خدا (3) مراقبت (4) محاسبه و ارزیابی

19- استواری بر هدف، شکیبایی و تحمل سختی ها برای رسیدن به آن هدف، از آثار عزم قوی است.

20- انسان با خدای خود پیمان می بندد که آنچه خداوند برای رسیدن به هدف برتر مشخص کرده است، یعنی واجبات الهی را، انجام دهد و خداوند را خشنود سازد؛ همچنین از انجام آنچه که ما را از این هدف دور می سازد، یعنی کارهای حرام، اجتناب کند

21- کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.

22- رسول خدا (ص) اوقات خود را سه قسمت می کرد. قسمتی برای عبادت، قسمتی برای اهل خانه و قسمتی برای رسیدگی به کارهای شخصی. سپس آن قسمتی را که به خود اختصاص داده بود، میان خود و مردم تقسیم می کرد و مردم را به حضور میپذیرفت و به کارهایشان رسیدگی می کرد.

د) پاسخ سوالات تشریحی:

23- آنان که عزم ضعیفی دارند، در برابر تندباد حوادث، تاب نمی آورند و مشکلات راه، آنان را به عقب نشینی وادار می کند. اما آنان که عزم قوی دارند، سرنوشت را به دست حوادث نمی سپارند و با قدرت به سوی هدف قدم برمی دارند.

24- اول: برای عهد بستن، بهترین زمان ها را انتخاب کنیم. بعد از نماز، شبهای قدر و شب یا روز جمعه زمان های خوبی برای عهد بستن با خدا هستند.

دوم: عهد و پیمان خود را در زمان های معینی، مانند آخر هر هفته، آخر هر ماه یا شب قدر هر سال، تکرار کنیم تا استحکام بیشتر پیدا کند و به فراموشی سپرده نشود.

25- باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد، رضایت خدا را در پی دارد و شکستن پیمان، شرمندگی در مقابل او را به دنبال م یآورد؛ عهدی که ابتدا بسته می شود، مانند نوزادی است که باید از او «مراقبت» تا با عهدشکنی، آسیب نبیند.

26- محاسبه و ارزیابی: بعد از مراقبت، نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود.

اهداف محاسبه :

1- میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید.

2- عوامل موفقیت یا عدم موفقیت، شناخته شود

27- بعد از محاسبه اگر معلوم شود که در انجام عهد خود موفق بوده ایم، خوب است خدا را سپاس بگوییم و شکرگزار او باشیم؛ زیرا می دانیم که او بهترین پشتیبان ما در انجام پیمان هاست.

اما اگر معلوم شود که سستی ورزیده ایم، خود را سرزنش کنیم و مورد عتاب قرار دهیم و از خداوند طلب بخشش کنیم و با تصمیم قوی تر، دوباره با خداوند عهد ببندیم و وارد عمل شویم.

28- پاسخ این است که اسوه بودن آن بزرگان مربوط به اموری که به طور طبیعی و با تحولات صنعتی تغییر می کنند، نیست. اسوه بودن در اموری است که همواره برای بشر خوب و با ارزش بوده اند. عدالت، گذشت، فداکاری، مهربانی، داشتن نظم و برنامه در زندگی و... از ارزش هایی است که همواره مورد احترام بشر بوده است و با گذشت زمان، حتی درک بهتری از آنها نیز به دست آمده است.

29- پاسخ این است که ما او را اسوه کامل خود قرار می دهیم؛ چون می دانیم که هر کاری که انجام داده، درست بوده و مطابق دستور خداوند بوده است. اما اسوه قرار دادن ایشان به این معنا نیست که ما عین او باشیم و در همان حد عمل کنیم، بلکه بدین معناست که در حد توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک تر کنیم.

ارجاعات :

1- قرآن کریم.

2- وسائل الشیعه، شیخ حرّ عاملی،

3- غررالحکم و دررالکلم، تمیمی آمدی، ج 4

4- بحار الأنوار، مجلسی، ج 70

5- کتب درسی دین و زندگی دهم انسانی و مشترک ؛ چاپ 1399